

Jaarverslag Stichting Meldpunt Misbruik in kerkelijke relaties

2020

INHOUD

PAGINA

1. Van het bestuur	3
2. De ongemakkelijke realiteit	4
3. Uitdagingen in coronatijd	4
4. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?	5
5. Het Meldpunt Misbruik en de media	6
6. De cijfers spreken	7
7. Toekomstplannen	7
8. Financieel overzicht	8

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

M: Vertrouwenspersoon: 06 81 08 01 17

Communicatie & preventie: 06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

Het jaar 2020 is voor iedereen totaal anders gelopen dan we van tevoren konden vermoeden. De coronapandemie heeft op alle fronten laten zien dat de maakbaarheid van ons leven grenzen heeft en dat de mens in grote afhankelijkheid leeft. Dat is best confronterend. Als bestuur zijn wij trots op onze medewerkers en trainers, die in het afgelopen jaar een grote flexibiliteit en creativiteit hebben laten zien door veel activiteiten ook online aan te bieden en de werkzaamheden van het meldpunt op alle fronten te laten doordraaien. Onze dank is dan ook groot. We willen ze met namen noemen: de vertrouwenspersoon van het Meldpunt Misbruik is mevrouw C. de Ruyter. Zij begeleidt slachtoffers en adviseert kerken en vertrouwenspersonen. Daarnaast verzorgt zij gastlessen bij verschillende opleidingen. Mevrouw I. van Dongen is coördinator en communicatieadviseur. Zij heeft onder meer hard gewerkt aan de website eenveiligkerk.nl en de contacten met andere kerkelijke meldpunten. Het afgelopen jaar hebben we gebruik kunnen maken van een aantal trainers die trainingen verzorgden voor vertrouwenspersonen: onze dank gaat uit naar mevrouw G. Kooij en de heer R. Reinders.

Bestuurssamenstelling

In het bestuur zijn de vijf kerken die zijn aangesloten bij het Meldpunt Misbruik vertegenwoordigd. Voorzitter Ds. S.W. de Boer vertegenwoordigt de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Penningmeester de heer H.W. Hartman is de vertegenwoordiger van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Secretaris mevrouw A. van Dijk-Toorman zit namens de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bestuur. Vanuit de Hersteld Hervormde Kerk is ds. P.C. Hoek lid van het bestuur. Vanuit de voortgezette Gereformeerde Kerken completeert ds. A. van Harten-Tip het bestuur. Ook de bestuursvergaderingen werden gedurende het jaar 2020 helemaal online gehouden. Er is gekozen voor een hogere frequentie van vergaderen, om de onderlinge ontmoeting (ook met de medewerkers) meer aandacht te kunnen geven. De financiële verantwoording van het jaar 2020 is opgenomen in paragraaf 8: Financieel overzicht.

We bidden onze God of Hij medewerkers en bestuur kracht, zegen en gezondheid wil geven bij hun werk.

2. De ongemakkelijke realiteit

Liever willen we het niet horen en we zijn creatief in het bedenken van verschillende manieren om de ongemakkelijke realiteit van seksueel misbruik uit de weg te gaan. Wegkijken, bagatelliseren, ontkennen zijn herkenbare systemen. Situaties van seksueel misbruik roepen bij omstanders eerder gevoelens van ongemak op dan dat er impulsen naar boven komen om het slachtoffer te steunen. Beschuldigende vragen zoals: Waarom vertel je dat nu pas? Je had je voor dat feestje ook beter anders kunnen kleden toch? Dat korte rokje?! Waarom ging je met hem mee dan? bevestigen het slachtoffer dat hij / zij zelf schuldig is aan wat er is gebeurd.

Bij omstanders ontstaat, vaak onbewust, angst om het ideaalbeeld van een veilige kerk, het gelukkige gezin, de fijne familie op te moeten geven. Voor het slachtoffer kan dit gedrag van de omgeving traumatischer zijn dan het misbruik zelf. Slachtoffers hebben steun van hun omgeving nodig. Omstanders kunnen een rol van betekenis spelen bij het aanpakken en verwerken van het misbruik.

Het belang van openheid

Bij situaties van seksueel misbruik zijn niet alleen het slachtoffer en de pleger betrokken, maar ook hun families, vrienden, burens, de kerkenraad, gemeente en soms nog breder: het dorp of via de media krijgt het zelfs landelijke aandacht. De angst voor deze aandacht kan zowel het slachtoffer als de pleger in de greep van geheimhouding houden. Toch is het belangrijk dat slachtoffers spreken zodat er recht gedaan kan worden en herhaling wordt voorkomen. Het slachtoffer heeft dan een omgeving nodig die hem / haar gelooft en steunt. Het vraagt moed om over misbruik te spreken, maar ook om het verhaal aan te horen en je te realiseren dat hier consequenties aan verbonden kunnen zijn. Een uitspraak van de klachtencommissie of justitie kan het slachtoffer helpen de erkenning te ontvangen en te ervaren.

De zondebok

Als het misbruik aan het licht komt, breekt in de kerk vaak crisis uit en lopen onderlinge spanningen op. Er ontstaat bij omstanders een diep verlangen om uit de crisis te ontsnappen. De omgeving, de kerkenraad, de gemeente, maar ook de pleger willen zo snel mogelijk de hele situatie achter zich laten. Zo valt de wens van de omgeving samen met de wens van de pleger. Er worden snelle oplossingen gezocht met het risico dat de focus gaat kantelen: niet de pleger maar het slachtoffer, de melder of andere betrokkenen worden de zondebok. Niet zelden heeft dit tot gevolg dat het slachtoffer en / of de melder via de achterdeur de kerk verlaten.

Het inschakelen van een gemeentebeggeleider kan voorkomen dat nog meer personen (secundair) slachtoffer worden in deze crisis.

3. Uitdagingen in coronatijd

In deze bijzondere tijd vraagt veiligheid in de kerk speciale aandacht. Slachtoffers hebben een steunende omgeving nodig om misbruik te melden. Deze omgeving ontbreekt nu vaak omdat we minder samenkomen en elkaar minder ontmoeten. Ook het samenkomen in kleine groepen is niet per definitie veiliger. Om kerken bewust te maken van deze situatie heeft het Meldpunt Misbruik het document 'Veiligheid in de kerk, ook in coronatijd' opgesteld en aan de kerken verzonden.

Het aantal meldingen, adviesvragen en klachten is in 2020 aanmerkelijk lager dan de jaren ervoor (zie de verantwoording van de cijfers in paragraaf 6). Het blijft altijd lastig de onderliggende oorzaak hiervoor aan te wijzen. Uiteraard leven we altijd vanuit de hoop dat kerken veiliger worden, meer gericht zijn op preventie. Tegelijk maakt het ook onrustig: zijn er evengoed ongewenste situaties maar ontbreekt het slachtoffers in deze periode van sociale beperkingen aan een veilige omgeving om het gesprek hierover aan te gaan? Een andere verklaring is dat de sociale soberheid mogelijk tot minder risico op seksueel misbruik leidt omdat er weinig ontmoetingen plaatsvinden.

De toerusting aan vertrouwenspersonen verliep door deze bijzondere periode anders dan gepland. Omdat het Meldpunt Misbruik blijvende scholing aan vertrouwenspersonen hoge prioriteit geeft hebben we hard gewerkt om onze toerusting digitaal mogelijk te maken. Zo konden de trainingen en onze jaarlijkse toerustingsdag, zij het in aangepaste vorm, dankzij de creatieve inzet van alle trainers en workshopleiders, allemaal doorgaan. Daar zijn we bijzonder dankbaar voor.

4. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?

We zijn dankbaar dat in 2020:

- slachtoffers en/of hun omgeving het Meldpunt Misbruik hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- vijf kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 702 naar 744;
- negen keer de training aan in totaal 88 vertrouwenspersonen is gegeven;
- de jaarlijkse toerusting voor vertrouwenspersonen digitaal door kon gaan.
- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten SMPR (Protestante Kerken in Nederland e.a.), Stichting Evangelisch Meldpunt SEM, het Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag van de Rooms Katholieke Kerk, het op te richten Meldpunt van de Gereformeerde Gemeenten en het Reformatorisch Meldpunt 'Ik meld het'
- de website Veiligekerk.nl is gelanceerd, in samenwerking met de kerkelijke meldpunten SMPR, SEM en hulpverleningsorganisatie Tear;
- een (beperkt) aantal voorlichtingsavonden in kerken is gegeven;
- aandacht in de media is geweest voor (de ernstige gevolgen van) seksueel misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Bij het Meldpunt Misbruik bieden we een luisterend oor en begeleiden we slachtoffers bij het maken van een keus om het misbruik te melden, een klacht in te dienen of politie / justitie in te schakelen. Het slachtoffer heeft vaak tijd nodig om te ontdekken wat het met haar / zijn verhaal wil. Er is sprake van gevoelens van schuld, schaamte, angst om niet geloofd te worden, angst voor de consequenties. Het Meldpunt Misbruik begeleidt ook steungevers uit de omgeving van slachtoffers bij het maken van afwegingen en stappen die gezet kunnen worden.

Advies en ondersteuning kerken

Als misbruik bekend is, kan de kerk niet wegkijken. De kerk heeft verantwoordelijkheden voor het gedrag van functionarissen die door haar zijn aangesteld. Bij een melding van seksueel misbruik zal de kerk het protocol moeten volgen. Het Meldpunt Misbruik begeleidt kerken daarbij en adviseert hen, indien noodzakelijk, een gemeentebegeleider in te schakelen.

Veel adviesvragen bij het Meldpunt Misbruik hebben betrekking op situaties van incest of misbruik tussen gemeenteleden onderling waar geen kerkelijke functionaris bij betrokken is.

Kerken kunnen niet de verantwoordelijkheid dragen voor wat er mis gaat in gezinnen of tussen gemeenteleden onderling. Toch heeft de kerk ook dan een eigen rol in het erkennen, eventueel verwijzen en pastoraal begeleiden van alle betrokkenen bij het misbruik. In het jaar 2020 is maatschappelijk onrust ontstaan over de toegenomen onveiligheid in gezinnen. Dat raakt ook gezinnen in kerken.

Ondersteuning door gemeentebegeleiding

In 2020 hebben vijf gemeenten ondersteuning ontvangen van één van de bij het Meldpunt Misbruik aangesloten gemeentebegeleiders. Deze begeleiding kan bestaan uit enkele telefonische adviezen tot aan langer durende begeleiding van enkele maanden.

Vertrouwenspersonen

Nog altijd neemt het aantal vertrouwenspersonen in de kerken toe. Meldden we in 2019 een aantal van 702 personen, in 2020 zijn bij het Meldpunt Misbruik 744 vertrouwenspersonen ingeschreven. Vertrouwenspersonen hebben een belangrijke rol in de kerken. Zij zijn, naast eerste aanspreekpunt een belangrijke schakel in het preventiebeleid van de kerken. Regelmatig biedt het Meldpunt Misbruik ondersteuning en advies aan vertrouwenspersonen. Wij zijn trots op deze vrijwilligers die zo moedig zijn zich in te zetten voor een veilige kerk!

Scholing en toerusting

Het belang van scholing voor vertrouwenspersonen wordt steeds meer ingezien. In 2020 zijn 88 vertrouwenspersonen getraind. De trainingen bij het Meldpunt Misbruik worden gevolgd door vertrouwenspersonen uit diverse kerkgenootschappen. In de training leren vertrouwenspersonen hun eigen onafhankelijke positie in te nemen in het geheel van de kerkelijke structuur. Er worden cases nagespeeld, informatie gegeven over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan. Ook krijgen zij tools aangereikt voor het opzetten van preventieactiviteiten, het opstellen van een jaarplan en oefenen zij communicatievaardigheden.

Het programma voor de jaarlijkse Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen is aangepast aan de coronatijd waarbij geen fysieke ontmoetingen konden plaats vinden. We hebben in november 2020 aan ruim 120 vertrouwenspersonen vijf verschillende digitale workshops gegeven met als thema: 'Ik sta erbij en kijk ernaar'. In de workshops is dit thema uitgewerkt door diverse deskundigen, waaronder Eduscènes en Stichting Chris en Voorkom!.

Vanwege de grote belangstelling worden de workshops herhaald in februari 2021.

Samenwerking meldpunten

Samen met de coördinatoren van de kerkelijke meldpunten SMPR, SEM en met hulpverleningsorganisatie Tear is de website www.veiligekerk.nl ingericht. Deze website is een platform met informatie en preventiemateriaal voor alle kerkelijke denominaties. Tegelijk biedt de website een overzicht van alle kerkelijke meldpunten.

Het project [veiligekerk.nl](http://www.veiligekerk.nl) bestaat uit een website, een klankbordgroep vanuit diverse (christelijke) denominaties en onderwijsinstellingen en een comité van aanbeveling. In 2021 wil [Veiligekerk.nl](http://www.veiligekerk.nl) vanuit een op te richten stichting door middel van campagnes blijvend aandacht vragen voor het belang van een veilige kerk.

5. Het Meldpunt Misbruik en de media

In mei 2020 publiceren diverse christelijke media een persbericht over het jaarverslag van het Meldpunt Misbruik.

In juli 2020 plaatst het Nederlands Dagblad een verhaal van twee slachtoffers van seksueel misbruik. Het Meldpunt Misbruik belicht in een apart kader de impact van situaties van seksueel misbruik waarbij een kerkelijke functionaris is betrokken.

In november 2020 lanceert het Meldpunt Misbruik, samen met de meldpunten SMPR, SEM en hulporganisatie Tear de website: www.veiligekerk.nl. Diverse christelijke media plaatsen hier berichtgeving over.

6. De cijfers spreken

	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2016	0	10	7	62	79
2017	3	11	6	81	101
2018	1	11	6	61	79
2019	0	13	5	47	65
2020	1	8	3	40	52

Algemeen

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes en filmpjes via social media, app of e-mails (sexting). Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Verklaring van de categorieën

Klacht: een klager dient onder begeleiding van het Meldpunt Misbruik een klacht in bij de klachtencommissie.

Melding: er wordt misbruik gemeld waarbij een kerkelijke functionaris als aangeklaagde is betrokken.

Signaal: er is sprake van een situatie die mogelijk gevaar op kan leveren voor de veiligheid in de gemeente. Er zijn geen feiten die duiden op misbruik.

Advies: Er is sprake van misbruik waarbij geen kerkelijk functionaris als aangeklaagde is betrokken maar dat wel plaats vindt in de kerkelijke context, b.v. incest in een gezin dat lid is van een gemeente, grensoverschrijdend gedrag tussen gemeenteleden. Ook kan het een doorverwijzing betreffen naar hulpverleningsorganisaties of één van de andere kerkelijke meldpunten.

7. Toekomstplannen

Maar alles wat door het licht ontmaskerd wordt, wordt openbaar en alles wat openbaar wordt, is zelf licht. Efeziërs 5 vers 13 en 14

Ontmaskeren en in het licht brengen van seksueel misbruik is van groot belang, de tekst uit Efeziërs bevestigt dit. Niet alleen voor het slachtoffer zodat zij / hij erkenning en recht kan vinden. Ook voor de dader is het heilzaam ruimte te vinden zijn / haar gedrag uit het verleden te erkennen en schuld te belijden.

Horen zien en spreken...

Onder dat thema hopen we in het najaar 2021 een toerustingsdag voor vertrouwenspersonen te organiseren. Samen met diverse professionals en een ervaringsdeskundige willen we ontdekken hoe omstanders een veilig klimaat kunnen creëren waarin slachtoffers seksueel misbruik kunnen melden.

Toerusting vertrouwenspersonen

In vijf jaar tijd heeft het Meldpunt Misbruik ruim 500 vertrouwenspersonen getraind voor hun functie. We hopen ook in 2021 weer tientallen vertrouwenspersonen te kunnen trainen.

Veiligekerkerk.nl

Met het project Veiligekerkerk.nl willen we kerken ondersteunen bij hun preventieactiviteiten. In 2021 willen we vanuit dit project starten met campagnes om blijvende aandacht te vragen voor het belang van veilige kerken.

8. Financieel overzicht 2020

Kosten

Personeel	€ 41.566,18
Onkosten	€ 456,55
Bijeenkomsten	€ 739,20
Allerlei	€ 2.390,01
Bankkosten	€ 119,38

Overschot 2020 € 18.944,73

Totaal € 64.216,05

Vermogen op 1 januari 2020

Overschot 2020

Saldo 31 december 2020

Baten

Bijdrage CGK	€ 10.003,14
Bijdrage GKV	€ 15.763,02
Bijdrage NGK	€ 4.605,72
Bijdrage HHK	€ 8.384,60
Bijdrage VGK	€ 380,00
Bijdrage GG Kampen	€ 200,00
Cursussen	€ 24.481,00
Diverse giften	€ 398,57

€ 64.216,05

€ 61.396,14

€ 18.944,73

€ 80.340,87